C/2026/1957

28.4.2026 г.

**Становище на Европейския икономически и социален комитет**

**Моят глас, моят избор: за безопасен и достъпен аборт**

**(становище по собствена инициатива)**

(C/2026/1957)

Докладчик: **José Antonio MORENO DIAZ**

| | |
|---|---|
| Съветник | Lidia FERNÁNDEZ MONTES (на докладчика от II гр.)<br>Rugilė BUTKEVIČIŪTĖ (на III гр.) |
| Решение на пленарната асамблея | 18.9.2025 г. |
| Правно основание | Член 52, параграф 2 от Правилника за дейността |
| Компетентна секция | „Заетост, социални въпроси и гражданство“ |
| Приемане от секцията | 26.11.2025 г. |
| Приемане на пленарна сесия | 21.1.2026 г. |
| Пленарна сесия № | 602 |
| Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“) | 196/12/11 |

## 1. Заключения и препоръки

1.1. Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) желае да подчертае и приветства усилията на Европейската гражданска инициатива, предприета от движението „Моят глас, моят избор“, която предлага прагматичен начин за разглеждане на въпроса за осигуряване на достъп на жените до правото на аборт в ЕС.

1.2. В отговор на тази инициатива ЕИСК припомня, че абортът е и трябва да бъде човешко право, неразривно свързано с много други права, а не само с правото на здраве, и че неговото реално и ефективно упражняване трябва да бъде гарантирано от интерсекционална гледна точка.

1.3. ЕИСК призовава Европейската комисия да представи предложение за финансова подкрепа на държавите членки, така че всяка жена в Европа, която все още няма достъп до безопасен и законен аборт, да може безопасно да прекъсне бременността си в съответствие с действащото национално законодателство.

1.4. ЕИСК заявява отново, че отказът или възпрепятстването на достъпа до грижи, свързани с аборт, представлява институционално насилие, основано на пола, по смисъла на Истанбулската конвенция и Директива (ЕС) 2024/1385 на Европейския парламент и на Съвета ([1]). Поради това държавите членки следва да включат достъпа до аборт в своите системи за предотвратяване на насилието, основано на пола, и за подкрепа на жертвите, и по-специално в системите си за обществено здравеопазване.

1.5. ЕИСК подчертава, че в съответствие с член 2 от Договора за Европейския съюз (ДЕС) и член 8 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), както и с членове 1, 3, 21 и 35 от Хартата на основните права, достъпът до безопасен и законен аборт е част от задължението на ЕС да защитава достойнството, неприкосновеността и равенството на жените.

([1]) Директива (ЕС) 2024/1385 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 година относно борбата с насилието над жени и домашното насилие (ОВ L, 2024/1385, 24.5.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj).

1.6. Решението за прекратяване на бременност трябва да се взема единствено от засегнатата жена, която трябва да реши напълно самостоятелно, без да бъде обект на принуда, дезинформация и стигматизация.

1.7. ЕИСК подчертава, че достъпът до безопасен и законен аборт трябва да бъде придружен от политики и програми, които гарантират свободен информиран избор и всеобхватно сексуално образование за цялото население. Всяка жена и момиче има право да взема самостоятелни и основани на достоверни данни решения за своето тяло и репродуктивен живот, без да бъде подложена на принуда, дезинформация или стигматизиране.

1.8. Всеобхватното сексуално образование — както е предвидено в член 14 от Истанбулската конвенция, в Стратегията на ЕС за правата на детето и в международните технически насоки на ЮНЕСКО относно сексуалното образование — е от съществено значение за предотвратяване на нежелана бременност, насърчаване на равенството между половете и защита от сексуално насилие.

1.9. ЕИСК настоятелно призовава държавите членки да включат всеобхватно, строго научно и подходящо за възрастта и различните умения сексуално образование в училищните програми и съответните програми на ЕС, да въведат мониторинг и оценка на тези програми и да гарантират, че здравните специалисти са в състояние да зачитат информираното съгласие и автономността на пациентките.

1.10. ЕИСК счита, че Европейската комисия ще трябва да изясни как ще бъдат структурирани фондовете на ЕС за финансиране на упражняването на това право, както и механизмите за финансова подкрепа за организации на гражданското общество, които оказват помощ на жените, които планират да направят аборт.

1.11. При липсата на данни, които да улеснят правилното прилагане на ефективни политики, ЕИСК препоръчва Европейският институт за равенство между половете (EIGE) и Евростат да събират дезагрегирани данни относно сексуалното и репродуктивното здраве и правата.

1.12. ЕИСК счита, че правата на жените трябва да бъдат укрепени в контекста на атаките от страна на крайно десните и фундаменталистките групи.

## 2. **Общи бележки**

2.1. Кампанията „Моят глас, моят избор“ дава възможност на гражданите на ЕС да направят живота на жените по-свободен, по-безопасен и по-добър, независимо къде в нашия Съюз живеят и независимо от условията, в които се намират.

2.2. Във връзка с това в кампанията се подчертава, че липсата на достъп до правото на аборт за жените в много държави в Европа не само ги излага на риск от физическо увреждане, но и оказва неправомерен икономически и психически натиск върху тях и семействата им, и по-специално върху тези, които живеят в условия на социална, икономическа, трудова или културна несигурност и които най-малко могат да си го позволят.

2.3. Поради това ЕИСК призовава Европейската комисия да представи предложение за финансова подкрепа на държавите членки, така че всяка жена в Европа, която все още няма достъп до безопасен и законен аборт, да може безопасно да прекъсне бременността си в съответствие с действащото национално законодателство.

2.4. Това решение би могло да бъде под формата на механизъм за доброволно участие, отворен за държавите членки: тези, които изберат да участват, ще получат финансова подкрепа от ЕС, за да компенсират тежестта на усилията за солидарност. Европейската гражданска инициатива със същото заглавие попада в рамките на подпомагащата компетентност на ЕС.

2.5. В подкрепа на инициативата са се подписали 1 124 513 души от Австрия, Белгия, България, Германия, Гърция, Дания, Естония, Ирландия, Испания, Италия, Кипър, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Нидерландия, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Словения, Унгария, Финландия, Франция, Хърватия, Чехия и Швеция. Във връзка с това ЕИСК подчертава усилията, свързани със събирането на подписи.

2.6. Инициативата, регистрирана на 10 април 2024 г., беше валидирана на 1 септември 2025 г., което ясно показва, че тя попада в областта на компетентност на ЕС, а не е от компетентността на отделните държавите членки.

2.7. ЕИСК предоставя пълната си подкрепа за тази инициатива, която бележи още една стъпка към постигането на безопасен, законен и достъпен аборт за жените в ЕС.

3. **Конкретни бележки**

3.1. Достъпът до безопасен и законен аборт трябва да бъде човешко право. Това е въпрос, свързан с правата на човека, и гарантирането на този достъп е най-добрият начин за защита на телесната автономност на жените и за намаляване на майчината смъртност.

3.2. Решението за прекратяване на бременност трябва да се взема единствено от засегнатата жена, която трябва да реши напълно самостоятелно, без да бъде обект на принуда, дезинформация и стигматизация.

3.3. Държавите са задължени да зачитат, защитават и осъществяват правата на човека, включително правата, свързани със здравето и правото на телесна, сексуална и репродуктивна автономност. Когато безопасните и законни услуги за аборт са неоправдано ограничени или не са напълно достъпни, се ограничава не само достъпът до аборт, но и самото право, и това може да застраши редица други международно защитени права на човека, включително правото на недискриминация и равенство, правото на живот, на здравни грижи и на информация, правото да не бъде подлаган на жестоко, нечовешко и унизително отношение, правото на неприкосновеност на личния живот, на автономност и физическа неприкосновеност, правото да решава колко децата да има и през какъв интервал, правото на свобода, на използване на ползите от научните изследвания, правото на свобода на съвестта и религията.

3.4. Тези права са установени във Всеобщата декларация за правата на човека и са защитени чрез множество международни договори, като Международния пакт за икономически, социални и културни права, Международния пакт за граждански и политически права, Конвенцията против изтезанията, Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените, Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие (Истанбулската конвенция) и Конвенцията за правата на детето, както и в регионални договори в Африка, Америка и Европа.

3.5. Член 12, параграф 1 от Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените гласи, че „[Д]ържавите участнички взимат всички необходими мерки за ликвидиране дискриминацията по отношение на жените в областта на здравеопазването с оглед осигуряване на основата на равенството на мъжете и жените достъп до медицинското обслужване, по-конкретно по отношение на онова, което засяга планирането размера на семейството“. По-конкретно, в нейната Обща препоръка № 35 изрично се посочва, че криминализирането на абортите е нарушение на сексуалното и репродуктивното здраве и права на жените и форма на насилие, основано на пола, и настоятелно се призова държавите да отменят всеки законодателен акт, който криминализира абортите.

3.6. В съответствие с член 2 от ДЕС и член 8 от ДФЕС, както и с членове 1, 3, 21 и 35 от Хартата на основните права, достъпът до безопасен и законен аборт е част от задължението на ЕС да защитава достойнството, неприкосновеността и равенството на жените.

3.7. Конвенцията за правата на хората с увреждания задължава държавите — страни по нея, „да осигуряват на хората с увреждания същия обхват, качество и стандарт на безплатни или финансово достъпни здравни грижи и програми, както на всички останали, включително в областта на сексуалното и репродуктивното здраве и на програмите за обществено здраве, провеждани сред населението“.

3.8. Освен това Комитетът на ООН по правата на човека изрично призна, че решението на дадена жена да прекъсне доброволно бременността си е част от правото на неприкосновеност на личния живот и че незачитането на решението ѝ да се подложи на законен аборт представлява нарушение на правото на неприкосновеност на личния живот, включително в случаите, когато съдебната власт се противопоставя на такова решение ([2]).

3.9. Неотдавна сред конкретните цели на ООН за устойчиво развитие бяха включени сексуалното и репродуктивното здраве и права, по-специално цел 3.7 (осигуряване на всеобщ достъп до здравни услуги в областта на половото и репродуктивно здраве, включително информация и обучение по възпроизводство и семейно планиране, и интегриране на репродуктивното здраве в националните стратегии и програми) и цел 5.6 (в която се посочва необходимостта от осигуряване на всеобщ достъп до полово и репродуктивно здравеопазване и репродуктивни права в съответствие с Програмата за действие, приета от Международната конференция за населението и развитието и Платформата за действие от Пекин, както и заключителните документи от последващите конференции за техния преглед).

([2]) https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Women/WRGS/SexualHealth/INFO_Abortion_WEB.pdf.

3.10. Освен това в становището си относно „Насилието над жени като въпрос, свързан с правата на човека: преглед на действащите мерки в целия ЕС“ ([3]) ЕИСК отбелязва със загриженост, че съществуващите ограничения за безплатното и безопасно доброволно прекратяване на бременността, както и тормозът, на който са подложени жените (особено в близост до клиниките), не се считат за специфични форми на насилие над жени, и препоръчва да се приеме законодателство относно сигурните зони около клиниките, за да се предотвратят тормозът и сплашването.

3.11. Гаранцията за сексуалните и репродуктивните права на жените следва да включва правото на свобода при вземането на решения относно доброволното прекратяване на бременността и правото на аборт, както и ефективен достъп до аборт. Предвид систематичните атаки от страна на фундаменталистки и крайнодесни групи ЕИСК счита за необходимо в държавите членки да бъдат приети правни мерки за гарантиране не само на това право, но и на свободното му упражняване.

3.12. ЕИСК отбелязва, че дори там където абортът е законен, регионалните и социалните различия продължават да ограничават ефективния достъп. В някои селски, по-бедни или консервативни в културен план райони към лошата медицинска инфраструктура се прибавят стигмата, моралният натиск и вкоренените патриархални норми, местни условия все още обусловени от традиционни патриархални кодекси на честта или силен натиск от страна на общността. Тези условия насърчават страха, мълчанието и дори нелегалните раждания със сериозни последици за физическото и психичното здраве. ЕИСК подчертава, че осигуряването на ефективен достъп изисква не само правни и институционални гаранции, но и образователни и социални мерки за борба със стигмата и защита на автономността на жените.

3.13. ЕИСК заявява отново, че отказът или възпрепятстването на достъпа до грижи, свързани с аборт, представлява институционално насилие, основано на пола, по смисъла на Истанбулската конвенция и Директива (ЕС) 2024/1385. Поради това държавите членки следва да включат достъпа до аборт в своите системи за предотвратяване на насилието, основано на пола, и за подкрепа на жертвите, и по-специално в системите си за обществено здравеопазване.

3.14. На 4 март 2024 г. Франция включи в своята конституция гарантираната свобода на абортите, като стана първата държава в света, превърнала аборта в конституционно право, с цел да установи защита в контекста на отстъплението по отношение на правата на аборт в ЕС и в световен мащаб. Още през януари 2022 г. Еманюел Макрон, тогавашният ротационен председател на Съвета на Европейския съюз, предложи на Европейския парламент включването на правото на аборт в Хартата на основните права на ЕС.

3.15. Проучванията показват, че сложна мрежа, която между 2019 г. и 2023 г. е включвала 275 участници и е разполагала с финансиране в размер на 1,18 милиарда щатски долара, работи за подкопаването на сексуалните и репродуктивните права в Европа ([4]). ЕИСК подчертава необходимостта от координиран и проактивен европейски отговор за защита на тези права.

3.16. Поради всичко това, подобно на други международни организации, ЕИСК счита, че достъпът до здравни грижи и сексуалните и репродуктивните права, включително до услуги, гарантиращи ефективен достъп до безопасен и законен аборт, представлява основно право на човека, както и че здравето и сексуалните и репродуктивните права са от съществено значение за защитата на човешкото достойнство и са неразривно свързани с борбата със сексуалното и основаното на пола насилие и с постигането на равенство между половете и други права на човека, като правото на всеки човек на живот, здраве, неприкосновеност на личния живот, лична сигурност, недискриминация, равенство пред закона и правото на защита от изтезания, нечовешко или унизително отнасяне.

3.17. ЕИСК припомня, че Съюзът е поел ангажимента да следи за това на всички жени и момичета да се гарантира пълна телесна автономност и пълен и автономен контрол по въпросите, свързани с тяхната сексуалност и сексуални и репродуктивни права, и правото да вземат свободно решения по тях, без дискриминация, принуда или насилие ([5]).

3.18. Всеобхватното сексуално образование — както е предвидено в член 14 от Истанбулската конвенция, в Стратегията на ЕС за правата на детето и в международните технически насоки на ЮНЕСКО относно сексуалното образование — е от съществено значение за предотвратяване на нежелана бременност, насърчаване на равенството между половете и защита от сексуално насилие.

([3]) Становище на Европейския икономически и социален комитет — Насилието над жени като въпрос, свързан с правата на човека: преглед на действащите мерки в целия ЕС (становище по собствена инициатива) (ОВ C, C/2025/2005, 30.4.2025 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2005/oj).

([4]) Европейски парламентарен форум за сексуални и репродуктивни права: *The Next Wave: How Religious Extremism Is Regaining Power* („Следващата вълна: как религиозният екстремизъм си възвръща силите“).

([5]) https://www.igualdad.gob.es/wp-content/uploads/SRHR-MINISTERIAL-DECLARATION-SIGNED-2.pdf.

3.19. ЕИСК настоятелно призовава държавите членки да включат подходящо за възрастта, адаптирано към различните групи и строго научно всеобхватно сексуално образование в училищните програми и съответните програмите на ЕС, да въведат мониторинг и оценка на тези програми и да гарантират, че здравните специалисти са в състояние да зачитат информираното съгласие и автономността на жените.

3.20. ЕИСК припомня особената уязвимост на жените от етническите и религиозните малцинства, на жените, които мигрират, на тези, които произхождат от социално-икономически среди в неравностойно положение или живеят в селски райони, както и жените с увреждания, лесбийките и бисексуалните жени наред с други, по отношение на достъпа до правото на аборт, и подчертава необходимостта от интерсекционален подход.

3.21. ЕИСК счита, че законодателните промени трябва да бъдат съпътствани от устойчива финансова подкрепа, за да се превърне правото на достъп до аборт в реалност.

3.22. ЕИСК счита, че както беше посочено от Европейския парламент в неговата резолюция от 11 април 2024 г. (приета с 336 гласа „за“, 163 „против“ и 39 „въздържал се“), правото на аборт и неговото финансиране следва да бъдат включени в Хартата на основните права на ЕС ([6]).

3.23. ЕИСК призовава Европейската комисия да се ангажира с тази инициатива и да гарантира достъпността до правото на аборт, както и ефективната му наличност, като изготви в най-кратки срокове съответния график.

3.24. ЕИСК счита, че Европейската комисия ще трябва да изясни как ще бъдат структурирани фондовете на ЕС за финансиране на упражняването на това право, както и механизмите за финансова подкрепа за организациите на гражданското общество, които оказват помощ на жените, които искат да направят аборт.

3.25. Предвид настоящата липса на данни, ЕИСК препоръчва Европейският институт за равенство между половете (EIGE) и Евростат да събират дезагрегирани данни относно сексуалните и репродуктивните права.

3.26. ЕИСК също така призовава ЕС активно да се бори с дезинформацията относно абортите, разпространявана от крайната десница, защото е пречка пред автономността на жените и упражняването на техните сексуално и репродуктивно здраве и права.

3.27. ЕИСК осъжда отстъплението от правата на жените и всякакви регресивни опити за ограничаване или премахване на съществуващата защита в областта на здравето и сексуалните и репродуктивните права и равенството между жените и мъжете.

3.28. ЕИСК признава основната роля на гражданското общество, и по-специално на феминистките организации и организациите за защита на правата на жените, за защитата на правото на аборт — особено в държавите, в които това право е забранено или достъпът е ограничен — и за осигуряването на достъп до аборт чрез оказване на влияние върху правната реформа, предоставянето на услуги и общественото образование. ЕИСК призовава за специално финансиране в подкрепа на тези организации, особено в държавите членки, в които гражданското пространство се свива и правото на аборт е застрашено.

3.29. Освен това ЕИСК настоятелно призовава държавите членки и институциите на ЕС да гарантират правна, физическа и онлайн защита срещу стигматизацията, тормоза и сплашването на активисти, здравни специалисти и жени, които решават да направят аборт.

3.30. ЕИСК отбелязва с голяма загриженост глобалното отстъпление по отношение на международната подкрепа за семейното планиране и сексуалните и репродуктивните права. Агенцията на САЩ за международно развитие (USAID) беше традиционно един от най-големите източници на финансиране на услуги за семейно планиране и репродуктивното здраве в света, подкрепяйки милиони жени и момичета по света. Почти всички субсидии за семейно планиране обаче са премахнати и е възстановена практиката на спиране на финансирането от САЩ за организации, подкрепящи абортите. ЕИСК настоятелно призовава ЕС да засили водещата си роля в световен мащаб в защитата на сексуалните и репродуктивните права и да гарантира достъп до жизненоважни грижи.

([6]) https://www.europarl.europa.eu/news/bg/press-room/20240408IPR20314/zhenite-triabva-da-imat-kontrol-vrkhu-seksualnoto-i-reproduktivnoto-si-zdrave.

3.31. Поради това ЕИСК подчертава и приветства работата на Европейската гражданска инициатива, предприета от движението „Моят глас, моят избор“, за намиране на прагматичен начин за гарантиране на достъпа на жените в ЕС до правото на аборт, и отново заявява, че абортът е основно право, свързано с много други права, а не само с правото на здраве, и че неговото реално и ефективно упражняване трябва да бъде гарантирано от интерсекционална гледна точка.

Брюксел, 21 януари 2026 г.

*Председател*
*на Европейския икономически и социален комитет*
Séamus BOLAND